

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Миронової Світлани Петрівни

на дисертацію **Рибченко Лариси Костянтинівни** на тему:

**«ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРЕКЦІЙНОЇ
РОБОТИ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ»,**

представлену на здобуття вченого ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка

Актуальність дисертаційної роботи обумовлена стрімким розвитком особистісно-орієнтованого навчання та індивідуального підходу до учнів в процесі їхньої освіти. Успішність навчання та соціалізації дітей з аутистичними порушеннями залежить від якості корекційно-розвиткової роботи, яка має організовуватись незалежно від закладу, в якому перебуває дитина. Попри наявність досліджень проблеми психолого-педагогічного супроводу дітей з РАС, педагогічні умови організації корекційної роботи з цією категорією дітей цілеспрямовано у вітчизняній корекційній педагогіці не вивчалися, що підтверджує актуальність теми дисертації.

У вступі дисертації автор обґрунтовує актуальність теми як з теоретичного, так і практичного аспектів; надає оцінку теоретичному стану її дослідження. У вступі правильно визначені мета, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; розкрита його теоретико-методологічна основа; визначена наукова новизна і практичне значення результатів дослідження; розкрито особистий внесок автора в публікації, що виконана в співавторстві; наведено відомості про апробацію результатів та експериментальну базу дослідження, публікації, структуру і обсяг дисертації.

Перший розділ дисертації «Теоретичні засади питання створення педагогічних умов організації корекційної роботи з аутичними дітьми» присвячений результатам аналізу різних літературних джерел з проблеми дослідження Л.К.Рибченко доводить значення та роль педагогічних умов у

навчально-виховному процесі на міждисциплінарному рівні, оскільки вивчає не лише педагогічну, а й психологічну та філософську літературу. Досить цікавим є узагальнення дисертанткою поняття «педагогічні умови» на основі порівняльного аналізу різних наукових шкіл. Такий підхід надає автору можливість виділити ті умови педагогічної роботи з дітьми з РАС, які називаються в окремих літературних джерелах, та сформулювати загальне поняття «педагогічні умови», яке покладається в основу констатувального і формувального експерименту.

На підставі літературних джерел та аналізу практики Л.К.Рибченко аналізує систему організації корекційної роботи з аутичними дітьми в різних країнах світу і встановлює основні форми підтримки, спільні й відмінні педагогічні умови, на яких ґрунтується корекційна робота з цією категорією дітей. Дисертантка, вивчаючи теоретичні підходи до корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в Україні та за кордоном, визначає її особливості щодо дітей з аутизмом. Саме ці особливості і є в основі тих педагогічних умов, які слід забезпечити для корекційної роботи з дитиною.

Як свідчить вивчення першого розділу, його матеріал викладений змістовно, на основі порівняльного аналізу; при цитуванні є необхідні посилання на вітчизняних та закордонних авторів; наведені висновки до розділу та публікації за його змістом.

У другому розділі «Дослідження особливостей психічного розвитку аутичних дітей як чинника створення спеціальних педагогічних умов організації корекційної роботи» автор аналізує практичний досвід організації корекційної роботи з аутичними дітьми в спеціальних закладах Києва, Львівської та Дніпропетровської областей; аналізує фактори, від яких залежить успішність роботи. У процесі констатувального експерименту Л.К.Рибченко досліджує психічний розвиток дітей з РАС та рівень їхньої адаптації до навчального процесу. Психічний розвиток дітей дисертантка вважає чинником створення спеціальних педагогічних умов і доводить це одержаними результатами. Показники розвитку дітей і залежність їх від

створених в закладі умов дисертантка надає у цифровому значенні, порівнює і якісно аналізує результати; для кращого сприймання подає їх у схемах і діаграмах. Правильність одержаних відомостей перевіряє методами математичної статистики, результати якої наводиться за формулами. Окрім цього автор вивчає і готовність педагогів до створення спеціальних умов для роботи з дітьми з РАС, розуміння ними специфіки організації корекційного впливу. Результати диференціює рівнями, які ілюструє діаграмами та якісним аналізом. Всі одержані у констатувальному експерименті відомості узагальнюються, на цій основі Л.К.Рибченко робить правильні висновки.

Одержані результати констатувального експерименту дозволяють Л.К.Рибченко дійти висновку про те, що створення спеціальних педагогічних умов для навчання і корекційної роботи з дітьми з РАС є головною вимогою щодо їх успішної інтеграції. Окремо доведено, що потрібна окрема фахова підготовка педагогів для оволодіння вмінням створювати такі умови.

В кінці II розділу є узагальнюючі висновки і перелік публікацій за змістом розділу.

У третьому розділі «Психолого-педагогічні механізми створення педагогічних умов ефективної корекційної роботи з аутичними дітьми» автор здійснює теоретико-методичне обґрунтування структурно-функціональної моделі корекційної роботи з аутичними дітьми; описує розроблені та апробовані в практиці спеціальні педагогічні умови корекційної роботи з аутичними дітьми; подає практичні рекомендації корекційним педагогам; аналізує та порівнює одержані у формуальному експерименті результати.

Схвальним є те, що автор не лише виділяє педагогічні умови успішності корекційної роботи, а й обґрунтовує їх через призму психологічних механізмів, виділяє та ґрунтовно характеризує етапи корекційно-розвиткової роботи. Одержані дисертанткою результати засвідчили залежність психічного розвитку дітей і їх адаптації до закладу від системи педагогічних умов, що підтверджує гіпотезу автора. Результати

контрольної та експериментальної групи порівнюються, ілюструються таблицею і рисунком. До третього розділу є висновки і публікації.

Загальні висновки до дисертації є логічними, переконливими, повністю охоплюють найсуттєвіші положення представленого наукового дослідження.

Аналіз матеріалів дисертаційного дослідження Л.К.Рибченко свідчить про наявність наукової новизни. Зокрема, виявлені особливості аутичних дітей як чинник створення спеціальних педагогічних умов; визначені рівні готовності фахівців до корекційної роботи з аутичними дітьми; обґрунтовані педагогічні умови, завдяки яким корекційний вплив на дітей з РАС є найбільш ефективним; розроблена структурно-функціональна модель корекційної роботи з аутичними дітьми.

Матеріали кандидатської дисертації мають і вагоме значення для практики спеціальної освіти, оскільки можуть використовуватися для оптимізації роботи з аутичними дітьми в спеціальних та інклюзивних закладах; а методичні рекомендації можуть бути включені у підготовку фахівців для роботи з дітьми з РАС.

Отже, цілісний аналіз дисертації Л.К.Рибченко підтверджує досягнення автором мети і завдань дослідження.

Даючи дисертації в цілому позитивну оцінку, висловимо такі побажання та зауваження:

1. У пункті 1.1. автор визначає роль педагогічних умов у навчально-виховному процесі як для загальної освіти, так і освіти дітей з РАС. На наш погляд, було б логічніше висвітлювати цей аспект щодо дітей з РАС в пункті 1.4 при описі особливостей корекційного впливу. Водночас варто було б у першому розділі показати, які спеціальні педагогічні умови пропонує корекційна педагогіка для освіти інших дітей з особливими потребами. Адже РАС може входити в структуру складних порушень розвитку.

2. Дисертантка у другому розділі здійснює аналіз досвіду роботи різних закладів спеціальної освіти. Пропонуємо розробити в перспективі параметри

порівняння, критерії оцінки результатів аналізу для того, щоб алгоритм таких досліджень могли використовувати інші науковці.

3. У констатувальному експерименті досліджуються рівні готовності педагогів до створення педагогічних умов роботи з аутичними дітьми. Автор ґрунтовно описує ці рівні, проте не виділяє окремо критерії і показники, за якими здійснює цей поділ.

4. Автор розробила п'ять послідовних етапів корекційно-розвиткової роботи з дітьми з РАС. Втім, на нашу думку, не всі назви етапів є влучними відповідно до змісту роботи. Вважаємо, що більш точними були б такі формулювання: «впроваджувально-коректувальний» етап – підготовчий, «просувальний» - формуючий.

5. Автор розробила і представила у третьому розділі методичні рекомендації для педагогів щодо підвищення їхнього рівня готовності до роботи з дітьми з РАС, проте не наводить відомостей, чи впроваджувалися вони в практику і який був результат цієї апробації.

6. У дисертації є помилки, русизми, окремі стилістичні неточності.

Втім, висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку рецензованої роботи.

Автореферат, публікації автора, здійснені у фахових та зарубіжних виданнях, відповідають змісту дисертації. Список публікацій Л.К.Рибченко підтверджує висвітлення матеріалу всіх розділів дисертації; публікації мають достатню фаховість та географічну представленість, в тому числі й у зарубіжних джерелах.

Дисертаційне дослідження Л.К.Рибченко характеризується логічною побудовою, обґрунтованістю положень та висновків; поставлені у ньому завдання розв'язані; сформульовані висновки відповідають як завданням, так і представленим у ньому матеріалам.

Кандидатська дисертація Л.К.Рибченко є самостійною, завершеною науковою працею, її результати мають виразну наукову новизну та вагоме практичне значення.

Отже, дисертація **Лариси Костянтинівни Рибченко** на тему:
«Педагогічні умови організації корекційної роботи з аутичними дітьми»
виконана на достатньому науковому рівні й повністю відповідає вимогам
«Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання
старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету
Міністрів України від 24.07.2013 р. №567, а її автор – **Лариса
Костянтинівна Рибченко** заслуговує на присвоєння наукового ступеня
кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – корекційна
педагогіка.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач, професор кафедри корекційної
педагогіки та інклюзивної освіти
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

МИРОНОВА С. П.

